

Zeitschrift: Il glogn : calender dil pievel : annalas per historia, litteratura e cultura romontscha

Band: 6 (1932)

Artikel: Ils Celtics apostels della cardientscha Christiana ella Germania meridionala

Autor: Huonder, A. / Disch, Gion

DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-881288>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 02.02.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Il Segner haveva destinau autruisa. Lunsch naven della patria ha quei fideivel feigl della Svizzeria stuiu murir. Mo sco el ha duront sia veta mai snegau ni emblidau sia carezada patria, aschia astgass la patria era buca emblidar suenter la mort siu fideivel feigl. El denton sesanfla ussa, sco nus sperein, ella vera patria, dalla quala siu bab ha inaga cantau:

Mo cuorts ei il viadi spinus dil human,
La vet'ei mo in examen.
Anetg scompara quei mund aschi van,
En puorla mein nus s'igl amen.
Zatgei mo dat forza a tut il nies stan,
Cardientscha, speronza, carezia . . .

Ils Celtics apostels della cardientscha Christiana ella Germania meridionala

(Da A. Huonder S. J., versiun romontscha da Gion Disch¹)

L'uiarra mundiala ha umbrivau sco ina stgira nebla ina roscha de dis commemorativs, che havessen tshell'uisa anflau buna resonanza en Germania. Tier quels auda era il giubileum de S. Columban (615—1915), la commemoraziun festiva vid in de quels gronds apostels celtics della cardientscha, che ein setratgs ord la grischa allontananza dils emprems temps dellas missiuns germanicas sco aultas tschemas montagnardas neu en nos temps.²)

Nua secatta en Germania meridionala ed en Svizzeria in affon catolic che enconuschess ed appreciass buca da pign ensi ils nums d'in s. Fridolin, Columban, Kilian, Gallus, Columban, Sighisbert e. a.? Gie els ein als pievels tudestgs dil meridian pli enconuschents che perfin in s. Bonifaci, che ha spezialmein operau en Germania centrala e settentrionala.

---

1) Cheu porscha sgr. secretari guv. Disch ina buna emprova ord las numerusas lavurs historicas de P. Huonder. (La redacziun)

2) Fontaunas: Wittl, Vita S. Galli (Mon. Germ. ss. II. 1 e. s.) Jona, Vita S. Columbani, ediu da Br. Krusch en Mon. Germ. Hist. (Script. Rer. Merov. IV), dellas brevs de W. Gundlach el medem liug. (Epist. III. 156 e. s.) dellas reglas de O. Seebass en „Zeitschrift für Kirchengeschichte XIII. 513 e. s.“ — Autras fontaunas: The Life and Writings of Saint Columban by Metlake (Philadelphia 1914), S. Columban par l'abbé Eugen Martin (Paris 1905), „Geschichte der Einführung des Christentums im südwestlichen Deutschland. Von C. J. Hefele (Tübingen 1837.) Sur las relaziuns canonicas dil temps mira „Geschichte des deutschen Kirchenrechts“ da Dr. Edg. Löning, tom II. (Strassburg 1878). sur las relaziuns culturalas e religiusas e. a. J. Grimm, „Deutsche Mythologie (Hannover 1875/1878), F. Baumann, „Geschichte des Allgäus I (Kempten 1883) e. a. v. 1917/18“.

Ils emprems apostels della cardientscha ed ils aultvenerai sogns patrums della tiaras Alemannicas e Reticas (il translatur), ein e restan ils missionars celtics. Igl ei perquei finfatg convegnd, sche nus mettein ad els cheu in modest tschupi d'engrazieivla memoria sin fossa, quei ton pli, ch'il meret dils apostels celtics ei gest el davos temps vegnius nungiustificadamein scursanius e lur maletg historic turbalaus.

1. *La patria ibernica.* La Germania meridionala, gia stada inaga gudognada dal temps dil guvern Roman per il Christianismus, ei tras las burasclas della trasmigraziun dils pievels puspei daventada per la gronda part tiara missionaria. Dal temps della missiuns Romanas enneu eran s'entellir considerablas restonzas semantenidas. Sin la riva seniastra dil Rein stavan aunc adina las veglias sedias episcopalas Maganza, Mes, Tula, Trevera, Argentina, Augusta, Vindonissa, Cuera ed ellas colonias Romanas buca destruidas eran aunc numerus cuminessers della anteriura populaziun Retoromana semanteni ella part meridional-orientala, ils schinumnai *Valahas* (v. Müller Pag. 331.I) (Walchs, Welschs).

Dal reminent ramurava puspei il primitiv uaul teutonic sur tiaras stadas manadas tier cultivaziun roman-christiana. Sin ils aults, sut ils ruvers, vid fontaun'ed ual purtavan gigantics Germans cun cavegls melens sco glin lur unfrendas a Wodan, Thonar e Freya. Ils paiais (Gauen) tudestgs fuvan per la pli part daventai l'autraga tiara pagauna. Danunder duevan sevischinar ad ella ils annunziaturs della verdad christiana?

Ils Francs vischinonts, bein daventai „Christians“ dapi il batten de Clodwig, fuvan aunc vehementamein agitai e dals Alemanns odiai.

L'Italia cunzun haveva pituu stravant sut la trasmigraziun dils pievels. Gest quei mument fuva la starmentusa unda dell'invasiun langobarda sefiera sur quella tiara ora e perfin Monte Cassino (590) ei staus satraus sut la bova dell'invasiun. Dispenseivels missionaris tarmetteva il Papa en Britannia tier ils Anglosassuns. (596.)

Denton haveva la Providientscha preparau l'armatura per il priedi della cardientscha zanuauter. Situaus sin il pli extrem cunfin settentrional-occidental dell'Europa, fuva il „verd Erin“ staus preservaus da tuttas burasclas dils pievels.

Buc in legionar roman haveva tschentaui siu pei sin quei intschess, negin proconsul roman tschitschau o il pievel. L'unda dils pievels, che haveva sez surmuntau la mar e cumpegliu l'Africa settentrionala christiana e la vischinonta Britannia, fuva stada sefermada avon l'insla dils „Sogns.“

„La baselgia ibernica“, sco scriva en siu meglier temps J. J. von Döllinger, secattava el 6avel e 7avel tschentaner en sia pli biala fluriziun. Il spert digl Evangeli operava el pievel cun frestga e vivificonta forza. Roschas glied d'aulta e bassa condiziun bandunava tut, suandond il cussegl de Christus, per viver sulet agli e bein negina tiara haveva lu in schi grond diember d'instituziuns pias, sco questa insla distanta.

La doctrina christiana semanteneva denter ils Irlandes schubra e pura, els savevan nuotzun de heresias e schismas, enten igl uestg de Ruma veneravan els il cau ecclesiastic e stevan cun el e tras el cun la baselgia cattolica en mai interrupta uniu. Las scolas d'Iberia fuvan da gliez temps de tut igl occident . . . .“

Las claustras fuvan perquei zun fetg occupadas, ordinariamein dumbrava gie Bangor persul dal temps de sia fluriziu ver 3000 conventuals (e students?) ferton ch'il diember svariava tier las autras denter 300 e 1500.

Ei deva ina tschavera per di e quella consisteva bunamein mo ord tratgas de jarvas. Rigurus uorden dominava la lavur quotidiana, che salternava denter oraziun e studi e lavur manuala adossada ad in e scadin.

Manevel dellas camonas dils conventuals sesanflava la baselgietta de lenn, il bia in baghetg quader senza entgins ornaments (construcziuns de lenn vegnan adina paregliadas sco usitadas en Ibernica — juxta morem Hibernica nationis — cun las baselgias gallicas ed anglosassonicas baghiadas de crapp) ed entginas avdonzas destinadas per hosps. Dasperas sesanflavan ils divers communabels laboratoris, scriptoris, la truaisch, cuschina e tgaminada, fuorn e mulin e. a. v.

Las camonas eran simplas avdonzas cun preit de canna, ban e tortas, las sgrems stuppadas cun mescal ed arschella e cuvretgas cun feglia de canna. Scadin niev noviz baghiava sper las autras la sia tut sez. Igl entir vitg claustral circumdava schurmiond e separond in rempar de tratsch, ni ina bastiu de palaunca e buoras.

En quellas modestas, paupras camonas flurevan buca mo las vertids monasticas en ault grad, mobein biaronz ils arts e las scienzas. Leu en quels paupers scriptoris (stanzas de sriver) ein cudischs della sontga scartira, dils sogns Paders e classics vegni screts aschi schuber e bein ed ornai cun oreifras inizialas e miniaturas, che ein aunc oz la gloria della biblioteca de s. Gagl ed auters artavels dils scazzis libristics della veglia Irlandia.

Conta bregia e tgei stellas de suadetsch quella lungurusa lavur de copiatura occasionava als diligents religios, muossan ils sospirs sgriflai si tscheu e leu e caprizius versichels, ch'ils copists tschentavan beinduras dascusamein ora sin igl ur, ni en in cantun, ils quals giavinan oz aunc in surrir sin la pli seriusa scientifica fatscha. „O miu manut“ schema cheu in. „Quella tenta cattiva, la purgameina schi brutta!“, in auter. „O sontgissima Nossadunna purschala, miu pèz, miu pèz!“ Leu seconsolescha in quart: „Prest sei uras de gentar!“

„Soli treis dets ein quels che scrivan“, aschia secloma in verset, „mo miu tgiep entir lavura“ (tres digiti scribunt, sed totum corpus laborat), ni: „Quei ch'ei al navigatur il port desiderau, quei ei al sribent il davos versichel gartiau“ (sicut naviganti dulcis es portus, ita scriptori novissimus versus).

Quellas claustras ibernicas fuvan pia las scolas, ord las qualas ils missionaris celtics dil 6avel entochen igl 8avel tschentaner derivavan ed enten

---

las qualas ultra de quei numerus Anglosassuns, daventai renomai sco apostels della cardientscha, sco Willibrord igl apiestel della pasch, ils posteriurs missionars dils Sassuns: Wictbert, Hewald e. a. han giu obteniu lur educaziun. (Beda, hist. eccl. III. 3. 7. 27. IV. 9. 10.) Cheu sendisavan els vid lur admirabla insensibladad e cuntentientscha, cheu emprendevan els quels arts e mistregns prattics, ch'els savevan pli tard schi bein applicar vid l'errecziun de lur claustras en tiaras lontanias, cheu acquistavan els ina, a gliez temps tut extraordinaria savida, che qualificava els sco docturs d'auters pievels.

„Ibernia ei stada la tiara“, aschia scriva duront igl 8avel tschentaner Alcuin, il renomau magister ed amitg de Carli il Grond, als religios d'ina claustra ibernica, „che ha vidavon tarmess tons illusters umens sco docturs en Britannia, Gallia ed Italia“. (Migne, P. L. C. Ep. 225).

3. *L'intuiziun apostolica dils religios celtics*. Fetg baul sereghegliava in extraordinari spért missionaric, ni in cert catsch de pellegrinar ellas claustras ibernicas. „Era tier pievels exteriurs“, aschia scriva pli tard da quels religios in sogn Bernhard, (Vita st. Malachiae c. 5) „sebetan quellas roschas dils Sogns sco in'unda trapassonta la riva“. Gia els emprems decenis dil 6avel tschentaner ughiavan ils curaschus religios de barcar en lur levas navettas de lenn e canastra sur l'aula mar vi. In Brendan ei navigaus cun discipels enviars las inslas occidentalas, in Cormac viers las settentrionalas entochen tier las Orcadas. Maelrubha ha fundau sin Sky Islanda la claustra Apencrossan (Appelcross), Molaish quella de Inis-Murredhaig (Innismurry) sin l'insla dil medem num, Donan ei savanzaus cun 52 compogns entochen tier las inslas Ebridias ed ha partiu leu la mort dil marteri cun els.

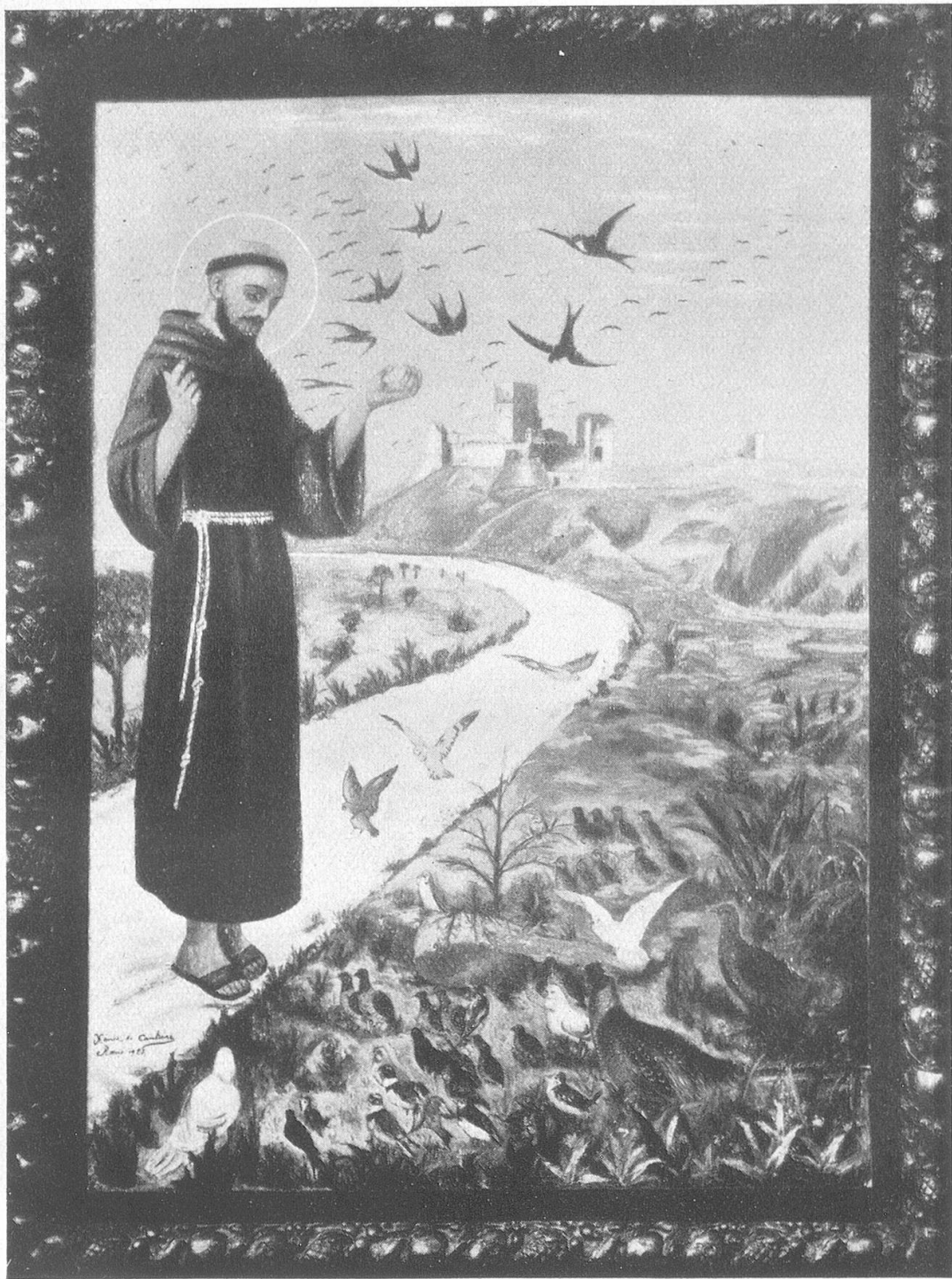
Da tut quellas traversadas ein spezialmein duas daventadas impurtontas per vastas tendas de tiara. L'emprema ei stada l'emigraziun de s. Columbkilles (Columba) a Jona sin l'insla Hai dellas Ebridias, dannunder ei succedida la conversiun dils Picts e Scots e pli tard dils Anglossassuns, en Nordhumberlandia (tiara umbrivauna settentrionala), la secunda il viadi de s. Columban al continent.

Tgei catschava quels religios ord lur Ibernia en tiaras lontanias? Nus essan memia prest prompts d'unir las atgnas ideas ded oz cun quellas dils missionars de gliez temps e tonaton ein ellas zun differentas.

La proxima caschun tier quels viadis devan en numerus cass gia la surfulenada dellas claustras ibernicas, ch'instigava de tschercar novas avdonzas. Tier quei ein pli tard vegnidas, buca senza la veglia de Diu, sco Gougaud manegia (L. c. 348), las spediziuns guerilas dils Wikings, che han era tribulau l'Ibernia cun rappinas e mazzaments e sfurzau ils religios d'emigrar.

Walafriid Strabo, il posteriur biograf de S. Gagl, declara de quels viadis dils missionaris ibernics per in regl d'emigraziun quasi sco in secund natiral dil raz celtic. (Quibus consuetudo peregrinandi jam paene in naturam conversa est. (Vita s. Galli II. 46).

(Xenia de Cantieni)

„S. Franzestg pretga als peschs“

Senza dubi seuneva cun quel era ina veritabla fervur apostolica de conversiun. „Miu desideri fuva de visitar ils pievels pagauns e d'annunziar ad els igl evangeli“, (mei voti fuit, gentes visitare et Evangelium eis a nobis prædicari.“ M. G. Hist. Ep. III. 156.) (Migue, P. L. LXXX. c. 271.) di Columban en ina brev, la quala el haveva drizau pli tard a ses religius, relaschai a Luxueil.

Malgrad quei vegn il benedictin Dom Louis Gougoud en tut a salvar la raschun, sch'el exprima sia idea concernent igl ideal apostolic dils religius sco suonda: Ils fervents religius ardevan dal tschaffen de purtar lur asceticas fuormas de viver sur mar. A nies manegiar eis ei inutil de studiar ora ultra de quel aunc auters motivs, per declarar quei moviment d'emigraziun, che ha giu entschiet ad influenzar ils Irlandes.*

Quei bandunament de famiglia e patria e la renunzia sin tut quei ch'era leu ad els car e prezius, pareva a quels religius celtics la pli cumpleina expressiun d'in ver suondar Christus, il suprem ideal ascetic. Quei sefa valer claramein ellas repetidas expressiuns, cun las qualas era ils biografs dil temps posteriur descrivan quellas excursiuns.

Bandunar la patria, emigrar „ord carezia tier Diu“, „per l'amur ed el num de Christus“, „per sanctificar sia olma“, „per gudognar la patria celestia“, aschia seclom'ei traso. Ils missionaris sedeclaran per jasters (peregrine), voluntariamein bandischai ed ils vegls biografs pareglian lur unfrendas cun quella d'Abraham, il qual clamaus da Diu, ha giu bandunau parentella e patria.**

Ils religius celtics vulevan pia esser missionaris ed apostels dils pagauns, mo quei en lur atgna maniera. Lur suprema mira fuva la fundaziun de novas claustras e colonias, da quellas anora dueva lura la christianisaziun dils pievels indigens haver liug. Aschia fuva l'Ibernia vegnida christianisada, aschia dueva la Germania e las autras tiaras vegnir convertidas ed igl ei quei daventau.

Cun quei ei era la schiglioc mervigliusa circumstanza capeivla, ch'ei secatta mai e nigliu era gnanc fastitgs dil plaid „missiun“ per conversiun dils pagauns e clamada missionara, ni ellas reglas dellas claustras ibernicas, ni ellas allocuziuns dils avats celtics a lur religius en nies senn ded ozildi. Aschia eis ei era restau els temps dils benedictins.

Nus possedein ella Concordantia regularum digl avat Benedetg d'Aniane (morts anno 821 a Kornelimünster) ina collecziun de tut las numerusas reglas

* „Les moines enthousiastes brulèrent de porter au delà des mers leurs méthodes ascétiques. Il n'est pas besoin, croyons nous, d'imaginer d'autres mobiles que ceux-là, pour expliquer le mouvement d'émigration qui commença à se produire, chez les Irlandais, dès le VI e siècle“: I. c. 135.

** Peregrinatio pro Dei amore (Vita Walarici IV et vita Galli auct. Walafr. I. 30), Peregrinatio propter nomen Domini (Vita Kadroae XIX). Ob amorem, pro amore, pro nomine Christi (Alcuin, Epigr. 231, Ep. 287, Vita S. Vodoali, Vita Burchardi, Vita S. Colomani). Pro Christo (Vita Colomb. auct. Adam). Pro remedio animæ (Vita Mariani Scoti I). Pro adipiscenda in cœlis patria (Beda, H. E. V. 9). Pro æterna patria (ib. III. 13). (Vita Mariani Scoti I). Siehe Gougoud: Les Chrétientés celtiques 135, A. I. ff., nua che las fontaunas ein indicadas pli exactamein.

---

monasticas digl orient ed occident. (S. Benedicti abbatis Anianensis opera omnia, Migue. P. L. 423 e s.) Ins tscherca leu senza success la minima indicaziun ariguard la clamada missionaria, ni schizun in entruidament leutier. Scadin ver religius fuva gie en sesez gia missionari, sentelli dal tuttafatg el senn dil plaid de gliez temps.*

Mo sch'ins setegn ferm vid quella idea prinzipala dils missionars ord l'entschatta dil temps miez, vegn ins a capir ed apprezziar missionarhistorica-mein priu scosauda, bein ed endretg la veta e l'ovra d'in s. Columban e de ses compogns.

4. *Clamada e partenza de s. Columban.* Ella part meridional-orientala dil vegl ibernic reginavel original Laigui (uss Leinster) ei Columban naschius entuorn ils 542. Ses geniturs appartenevan alla classa dils Flaiths ni dils nobels della tiara. Ella delicatissima educaziun della mumma, baul gia vieua, eis el passaus els onns de sia giuventetgna „bials sco in aunghel“. Mo buca mo il ventireivel égl della mumma ruassava cun complascher sin sia atractiva cumparsa, quella targieva biaronz sin seseza aunc biaras autras quidussas égliadas. Il mat s'encurscheva da quei. En sia inquieteza cuor'el tier ina sontga femna, che avdava sco eremita ella montogna e tschenta ad ella la damonda: „Tgei stos jeu far?“ — „Fui, fui, sco jeu sun inagada fugida“, ha ella agli cussegliau. Ed il mat scarpa sesez ord bratsch alla mumma schi carezada e fui en claustra, nua che tonts giuvens Celts dellas meglieras famiglias predevan da lezzas uras refugi.

El vegn prius si ella scola claustrala de Longh Erne sin Cleenish Islandia, il fundatur della quala, avat Sinell, gudeva grond renum sco doctur dellas scartiras sontgas.

Cheu ha Columban tschentau il fundament de sia vasta savida, la quala semanifestescha ord sias aunc conservadas scartiras. El scriva in oreifer latin de grond temperament e fa finas poesias, che cuorran en vers sco pérlas schi lev. Ils numerus accords ord Vergil, Juvenal, Horaz, Ovid, Lacan, Persius, Sallust, Seneca, Cato, Ausonius, Prudentius, Juventius, Sedulius e. a., laian concluder, cun vasta l'educaziun classica fuva en quellas claustras. Mo Columban semuossa era enconuschents enten las scartiras d'in Eusebius, Rufinus, Hieronymus e. a.. Sez entgina enconuschientscha dil grec selai presumar.

En cumplein posses de quei, che la scola claustrala de Longh Erne pudeva porscher agli, sevolva Columban pli lunsch e va a Bangor. En quella, da lezzas uras schi renomada claustra ei Columban semess sut la direcziun digl erudit avat Comgall, ei daventaus religius e spiritual — mo ina pintga part dils cussedents dellas claustras ibernicas vegneva schada tier la clamada sacerdotala — ed ei sefiers cun quella a gli schi atgna ardenta fervur sin l'acquistaziun de quellas vertids monasticas, ch'el metta pli tard sez schi eloquentamein e cun forza a cor a ses giuvnals.

---

*Pareglia Dom Adam Hamilton: De apostolatu ordinis S. Benedicti seu de vita apostolica ad normam traditionis monasticæ concordantia disquisito historica. Albi 1900.

Baul gia ha avat Comgall surdau agl aulttalentus religiosus la direenziun della renomada scola claustrala, il renum della quala carmalava, superond lunschô la proxima vischinonza, ils fepls della noblezia ibernica ord tuttas parts della tiara. Denter quels scolars de Columban sesanflava era il giuven Callehc (Cellach), il fepl d'in retg districtual, il medem, che ha acompognau entgins onns pli tard siu doctur sut il num Gallus (Gallon, Gilian) sil continent.

Havend Columban passentau ina rietscha ded onns ella tgeua camona claustrala, „tschaffa era el il desideri de pelegrinar“ (coepit peregrinationem desiderare), sco Jonas, siu biograf sexprima, „ponderond il plaid dil Segner.“ „Setilla ord tia tiara, ord tia parentella ed ord la casa de tiu bab en quella tiara, che jeu vegnel a mussar a ti“. (1 Moses 12. 1). El ha confidau agl avat Comgall l'ardur de siu cor, quei desideri inflammaus tras la flomma dil Segner, dal qual fiug il Segner excloma: „Jeu sun vegnius, per envidar in fiug cheu sin tiara.“

Nuidis e vess ha Comgall consentiu a quei gargiamet, che privava el e sia claustra d'ina aschi oreifra capaciad, mo el ha finalmein consentiu al repetiu giavisch ed ha schau eleger Columban ord il diember dils religios ses compogns a siu gust. Ei era numnadamein usit dils monastics religios della Ibernia de viagiar en pli gronds, ni pli pigns tschuppels, ordinariamein tenor igl exempel dil Segner, en dudisch, che sesuttamettevan al tredisch-avel sco menader.

Columban ha elegiu Gallus, Columban il giuven, Cominin, Eunoch, Equanach, Lua, (Lughaid), Potentian, Antiernus, Deicola (Dichnich), Sighisbert, Aldan e Calboald. (Aschia secund Greith, historia della antica baselgia ibernica 272.) En autras gliestas comparan sco compogns de Columban: Attala, Cummain, Eogain, Eunain, Domgall, Libran, Waldoleno, che fuvan bein seuni cun el pér sin siu viadi. Pliers de quels, sco Gallus, Deicola, Aldan, Sghisbert ein davantai silsuenter fundaturs ed emprems avats de novas claustras.

Ei fuva anno 589 ni 590 dil salid, che Columban passa cun siu rosch, provedius aschia avon igl avat Comgall, per obtener la davosa benedicziun sin sia gronda interpresa.

L'apparenza exteriura de quels monastics missionaris celtics era tut apparti e zun adattada de far sensaziun. Lur vestgadira secomponeva, sco ils pli vegls maletgs muossan, (pareglia cheu Krusch en sia prefaziun tier la Vita Columbani cap. 1: „Igl ei pia bein de conceder che Columban ei buca pelegrinaus en emprema lingia per converter pagauns, ch'el ei biaronz arrivaus pér pli tard tier quella resoluziun, la quala circumstanzia po denton privar en negina maniera ils missionaris celtics dil suprem meret denter ils apostels dil Christianismus tier ils pagauns“), ord in manti sco survistgiu de launa criua, sco 'la vegn giud dies dil tschanc, ord in camisol ord megliera teila alva, che tonscha strusch giu sil scagniel e simplas sandalas vid ils peis.

Il pli fetg stueva la veglia curiosa tonsura de Druid, prida su da s. Patricius, curdar si. Ella steva buca silla fontauna-tgau, mobein mava anzi

---

d'ina ureglia a l'otra sur las tempras ed il tgau davon, ferton ch'ils liungs cavegls pendevan davosgiu entochen sin las schuvialas. Las survitscheglias coloradas devan allas fatschas in'expressiun tut jastra e curiosa. Enten maun purtavavan ils religius il liung fest de viadi, cun il crutsch sisum, a saccados purtavavan els, fermada cun curregias e favialas, la valischa (ibernic: Palaire, tiagha, latin: scela squesa). Els differents cauns de quella secattava l'in u l'auter cudisch, in ritual, entgin proviant de maglia, la tabletta de tschera, uaffens e magari ina pintga reit de pegliar peschs sin viadi. Ventireivels fuva quel, che astgava ultra de quei purtar reliquias d'in u l'auter sogn en ina capsula de curom cun el.

Avon che s'embarcar el port de Belfast sin lur barca, che dueva purtar els igl emprem a Wales, ein tuts senschenugliai aunc inaga sin il tratsch della carezada patria, per renovar l'unfrenda e per prender urond comiau dal verdegond Erin.

A Wales, che haveva intimas relaziuns cun l'Ibernia e sias claustras, han ins per igl emprem priu albiert (bein en ina claustra) e ponderau sin quala vart sevolver. Suenter liung cussegl ei vegniu concludiu d'empruar per igl emprem en Gallia e de sefermar in temps per cass ch'il senn ed ils deportaments della gliעד de leu laschassien sperar in prospereivel operar, (si salus serenda sit, quantisper commorari) per cass denton, ch'ins anfluss il pievel leu stinaus e tschorventaus, de serender tier ils pievels vischinonts (ad vicinas nationes pertransire). (Fontauna principala: Steyler Missionsbote annada 1909—1917, 1917/1918.)

Augmentai per dus novs clericals britannics, Gurgan e Ragamund, transitescha il rosch, probablamein dal port de Minevia anora vi ella Bretagna (Armorika), nua ch'els ein i a riva da raschun a Nantes, igl ordinari liug de desbarcar per las navs britannicas.
